

Complexnummer: 514476

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Koningin Juliana Toren

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

514477, 514478, 514479

Woonplaats

Apeldoorn

Gemeente

Apeldoorn

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Amersfoortseweg 35, 7313 AC te Apeldoorn

Complexomschrijving

Inleiding

UITZICHTTOREN genaamd 'Koningin Julianatoren' (monumentnummer 514477) met DOOLHOF (monumentnummer 514478) en GROT (monumentnummer 514479). De toren is gelegen aan de zuidzijde van de Amersfoortseweg en vormt het hart van het gelijknamige familie-pretpark.

In oorsprong lagen aan de Amersfoortseweg twee pretparken naast elkaar. Het huidige park Julianatoren was eigendom van de familie Middelinck. Beide parken zijn later in één hand gekomen.

De kern van het park werd in oorsprong gevormd door de, inmiddels gesloopte, uitspanning Berg en Dal en de rechts daarvan gelegen uitzichttoren, de Julianatoren. Op last van de bezetter is de naam gedurende de Tweede Wereldoorlog tijdelijk gewijzigd in Juliatoren. Tijdens de oorlog is de toren door de Duitsers verhoogd met een uitkijkplatform. De uitzichttoren, waarvan de eerste steen werd gelegd door Jansje Middelinck op 15 april 1910, en de inmiddels vervangen oorspronkelijke uitspanning werden ontworpen door de Apeldoornse architect Andries van Driesum Szn (1868-1925). Opdrachtgever was Gerrit Middelinck. Aan de voet van de toren bevinden zich een doolhof en een onderaardse grot die in 1927 werden aangelegd.

Waardering

Complex van UITZICHTTOREN uit 1910 met DOOLHOF en GROT uit 1927, genaamd Julianatoren.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van architectuurhistorische waarde als vroeg twintigste eeuws complex met een vermaaksfunctie, samengesteld uit een drietal karakteristieke en niet vaak voorkomende voorbeelden van vermaaksubjecten. De uitzichttoren is een kenmerkend voorbeeld van een torengebouw dat in kalkzandsteen is uitgevoerd. Aan de voet ervan liggen een grot en een doolhof, verbonden door een onderaardse gang.
- Van stedenbouwkundige waarde als karakteristiek en beeldbepalend complex aan de zuidzijde van de Amersfoortseweg, waarvan vooral de hoge uitzichttoren een opvallende symboolfunctie vervult. De toren is aan de rand van het Kroondomein en het Paleispark gesitueerd. De Amersfoortseweg vormt de zuidelijke begrenzing van dit gebied.
- Van cultuurhistorische waarde als vroeg voorbeeld van een tot een pretpark uitgegroeide uitspanning, waarvan de uitzichttoren, de doolhof en de grot de oorspronkelijke elementen vormen. De uitzichttoren is voor dit groene gebied op de Veluwe een belangrijke vorm van vermaak. De verhoging van de toren tijdens de Tweede Wereldoorlog was noodzakelijk om de oorspronkelijke functie als uitzichttoren -in een andere context- te behouden en geeft daardoor een indicatie van de ouderdom en de groei van de aanplant in dit bosrijke gebied. De naam van het complex herinnert aan de geboorte van de voormalige Koningin der Nederlanden, Juliana, en aan de sterke band van de gemeente Apeldoorn met het koningshuis.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514477

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82926/108

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Apeldoorn	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Hoog Soeren	S			337
Hoog Soeren	S			237

Omschrijving**

Inleiding

UITZICHTTOREN genaamd 'Koningin Julianatoren' uit 1910. De toren is gelegen aan de zuidzijde van de Amersfoortseweg en vormt het hart van het gelijknamige familie-pretpark. Tijdens de oorlog is de toren door de Duitsers verhoogd met een uitkijkplatform.

De uitzichttoren, waarvan de eerste steen werd gelegd door Jansje Middellink op 15 april 1910, is ontworpen door de Apeldoornse architect Andries van Driesum Szn (1868-1925). Opdrachtgever was Gerrit Middellink, uitbater van de oorspronkelijke uitspanning. De toren is ontworpen in een bouwstijl, waarvan het decoratieve metselwerk typerend is voor het werk van Van Driesum, die vaak in de voor die tijd typerende Overgangsarchitectuur ontwierp. Ook het materiaalgebruik, kalkzandsteen, is typerend voor deze tijd.

Omschrijving

De in staand verband gemetselde toren is opgetrokken op vierkante grondslag en telt zes bouwlagen. De hoeken hebben naar boven verjongende, overhoeks geplaatste steunberen. De verjongingen worden geaccentueerd door afzaten van kunststeen. De zesde bouwlaag dateert uit WOII en is gemetseld in kruisverband. De overgang tussen oorspronkelijk en later metselwerk wordt gevormd door een bakstenen waterlijst. De zinken afdekking van de balustrade van het uitkijkplatform bevat geschilderde getallen die er in de Tweede Wereldoorlog op zijn aangebracht.

De toren is opgetrokken op een bakstenen basement en daarboven in witte kalkzandsteen met versieringen in roze kalkzandsteen. Deze kalkzandsteen moest volgens het bestek worden betrokken van de fabriek 'Alba' te Beekbergen. Onder de waterlijst bevatten de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gevels elk twee sleutelvormige figuren in roze kalkzandsteen. De 9-ruits gietijzeren vensters zijn allen aan de bovenzijde getoogd en worden, tenzij anders vermeld, ontlast door kunststenen lateien die aan de onderzijde zijn getoogd. Boven de lateien een steens rollaag van roze kalkzandsteen. De deuren worden op dezelfde wijze ontlast. De vensters hebben, tenzij anders vermeld, een lekdorpel van baksteen.

De derde en vijfde bouwlaag hebben een houten omgang met balustrade. Het uitkijkplatform een gemetselde balustrade. De begane grond van de toren is aan drie zijden ingeklemd door recente bebouwing.

Het basement heeft een uitgemetselde plint met kunststeen hoekblokken. Het basement wordt afgesloten met een halfsteens rollaag. De gevels hebben een cordonlijst en een waterlijst van roze kalkzandsteen ter hoogte van de tweede en de vierde verdieping. Het metselwerk tussen de cordonlijst en de waterlijst van de vierde verdieping bevat ruitvormen van roze kalkzandsteen. Onder de cordonlijst bevatten de gevels. De VOORGEVEL heeft op de begane grond in het midden een toegang met houten deur, geflankeerd door twee vensters bezet met helder glas-in-lood. Boven de entree over de gehele breedte van de gevel een door baksteen omlijst veld met daarin de naam van de toren. De eerste verdieping heeft drie gekoppelde vensters met een doorgaande lekdorpel en gekoppelde lateien, de tweede verdieping heeft twee vensters, de derde verdieping een houten deur met daarboven één venster, de vierde verdieping heeft weer twee vensters en de vijfde verdieping een houten deur. De LINKER ZIJGEVEL heeft op de vierde verdieping een asymmetrisch geplaatst venster. De ACHTERGEVEL bevat op de tweede verdieping twee en op de derde verdieping één venster. De RECHTER ZIJGEVEL heeft op de derde verdieping twee vensters boven elkaar, op de vierde verdieping een asymmetrisch geplaatst venster en op de vijfde verdieping een venster.

Het INTERIEUR bevat nog de oorspronkelijke houten trap.

Waardering

UITZICHTTOREN uit 1910.

- Van architectuurhistorische waarde als functioneel en typologisch belangrijk voorbeeld van een uitzichttoren, onworpen in Overgangsarchitectuur. De toren vormt onderdeel van het oeuvre van architect Van Driesum, die in Apeldoorn veel gebouwen ontwierp. Dit is de enig bekende uitkijktoren van zijn hand. De toren heeft een zeldzaamheidswaarde als in kalkzandsteen ontworpen toren met een functie als uitzichttoren.
- Van stedenbouwkundige waarde als karakteristiek en sterk beeldbepalend element aan de zuidzijde van de Amersfoortseweg. De toren vervult hier een opvallende symboolfunctie en is van grote afstand zichtbaar. Er is sprake van een ensemblewaarde met het aan de voet van de toren gelegen doolhof en de grot.
- Van cultuurhistorische waarde vanwege de functie en verschijningsvorm van de uitzichttoren. De toren was en is een onderdeel van een tot pretpark uitgegroeide uitspanning en is voor dit groene gebied op de Veluwe een belangrijke vorm van vermaak. De verhoging van de toren in de jaren tussen 1940 en 1945 was noodzakelijk om de functie als uitkijktoren -in een andere context- te behouden. De naam van de toren herinnert aan de geboorte van de voormalige Koningin der Nederlanden, Juliana, en de sterke band die de gemeente Apeldoorn met het koningshuis heeft.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Belvédère

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

Pretpark

Monumentnummer*: 514478

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82926/101

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Hoog Soeren	S			989

Omschrijving**

Inleiding

DOOLHOF, aangelegd in 1927 aan de voet van de 'Koningin Julianatoren' uit 1910. De toren is gelegen aan de zuidzijde van de Amersfoortseweg en vormt het hart van het gelijknamige familie-pretpark.

Omschrijving

Aan de voet van de toren werd in 1927 een DOOLHOF (of dwaalhof) aangelegd. Het cirkelvormige doolhof bestaat uit geschoren heggen en heeft een doorsnede van ongeveer dertig meter. In het midden van de doolhof bevindt zich een trap die voert naar een onderaardse gang die uitkomt in een koepelvormige grot aan de andere zijde van de Julianatoren. In de als grot uitgevoerde gang bevinden zich aan een zijde vitrineachtige ruimten, waarin zaken werden geëxposeerd.

Waardering

DOOLHOF uit 1927.

- Van (architectuur)historische waarde als functioneel en typologisch belangrijk voorbeeld van een doolhof in een tot pretpark uitgegroeid complex waarvan de uitzichttoren, dit doolhof en de daarmee verbonden grot, de oorspronkelijke onderdelen vormen. Er is sprake van een grote ensemblewaarde. Het doolhof kent een traditie als tuinelement bij buitenplaatsen en kastelen en komt als oorspronkelijk onderdeel in vermaakcentra voor het grote publiek niet vaak meer voor. Hierdoor is er sprake van een zekere zeldzaamheidswaarde, temeer daar dit doolhof ook nog verbonden is met een in hetzelfde jaar aangelegde grot.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de functie, de verschijningsvorm en de combinatie van dit en de overige oorspronkelijke elementen in dit pretpark.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken
Sport, recreatie, vereniging en horeca

Tuin, park en plantsoen
Sport en recreatie

Doolhof
Pretpark

Monumentnummer*: 514479

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82926/92

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Apeldoorn	Gelegen aan voet toren

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Hoog Soeren	S			337
Hoog Soeren	S			237

Omschrijving**

Inleiding

GROT, aangelegd in 1927 aan de voet van de 'Koningin Julianatoren' uit 1910. De toren is gelegen aan de zuidzijde van de Amersfoortseweg en vormt het hart van het gelijknamige familie-pretpark. Aan de voet van de toren werd in 1927 een doolhof (of dwaalhof) aangelegd. In het midden van de doolhof bevindt zich een trap die voert naar een onderaardse gang die uitkomt in de koepelvormige grot aan de andere zijde van de Julianatoren. De grot heette vroeger ook wel de Grot van Finigal, een naam die soms verbasterd werd tot Bengaalse grot. In de grot bevindt zich nu een nagemaakt boerderijinterieur met poppen die het echtpaar Teunes-Heetmeijer moeten voorstellen.

Omschrijving

De koepelgrot is via de onderaardse gang te bereiken. Bovengronds is de grot te herkennen aan een betonnen koepel met een doorsnede van ca. zes meter en een hoogte van ongeveer 2,5 meter. Aan één zijde is een nieuwe entreepartij aangebracht waarin een trap naar beneden voert. Deze entreepartij valt niet onder de bescherming. Aan de binnenzijde is de koepel groter en is een grotachtig uiterlijk geconstrueerd. Het daglicht wordt gefilterd door 'brokken' gekleurd glas in de koepel. In de grot is een grote vitrine met een boereninterieur aangebracht. Deze invulling is modern.

Waardering

GROT uit 1927.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van architectuurhistorische waarde als functioneel en typologisch belangrijk voorbeeld van een grotstructuur in een tot pretpark uitgegroeid complex waarvan de uitzichttoren, deze grot en het doolhof, de oorspronkelijke onderdelen vormen. Er is sprake van een grote ensemblewaarde. De grot is verbonden met een in hetzelfde jaar aangelegd doolhof.
- Van cultuurhistorische waarde vanwege de functie, de verschijningsvorm en de combinatie van dit en de overige oorspronkelijke elementen in dit pretpark.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca
Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Sport en recreatie
Tuin, park en plantsoen

Functie

Pretpark
Grot